CZU: 37.014.61:37.016:37.011.3-051:57 **https://doi.org/10.59295/sum5(185)2025_09**

MONITORIZAREA CURRICULUMULUI PRIN PRISMA DOCUMENTELOR DE POLITICI CURRICULARE ÎN VIZIUNEA PROFESORILOR DE BIOLOGIE

Nina BÎRNAZ,
Universitatea de Stat din Moldova

Acest articol abordează importanța monitorizării curriculumului școlar și implicarea profesorilor în acest proces. Curriculumul este un sistem complex ce include documente de politici educaționale, planuri de învățământ și ghiduri metodologice, esențiale pentru formarea competențelor elevilor. Articolul analizează două dimensiuni esențiale ale curriculumului: cel scris (documentele de politici) și cel predat (implementarea în practică). Monitorizarea curriculumului este un proces continuu, care include atât evaluări teoretice cât și abordări empirice, pentru a asigura relevanța și eficiența documentelor educaționale. Studiul se bazează pe un chestionar aplicat profesorilor de biologie, având scopul de a identifica punctele forte și deficiențele curriculumului actual, oferind sugestii pentru îmbunătățirea procesului educațional. Rezultatele cercetării reflectă angajamentul cadrelor didactice în adaptarea și implementarea curriculumului, subliniind importanța formării continue și a adaptării la cerințele educaționale actuale.

Cuvinte-cheie: *monitorizare, documente de politici curriculare, curriculum, cadre didactice.*

CURRICULUM MONITORING THROUGH THE LENS OF CURRICULUM POLICY DOCUMENTS IN THE VIEW OF BIOLOGY TEACHERS

This article addresses the importance of monitoring the school curriculum and the involvement of teachers in this process. The curriculum is a complex system encompassing educational policy documents, teaching plans, and methodological guides, which are essential for developing students' competencies. The article examines two key dimensions of the curriculum: the written curriculum (policy documents) and the enacted curriculum (practical implementation). Curriculum monitoring is an ongoing process that includes both theoretical evaluations and empirical approaches to ensure the relevance and effectiveness of educational documents. The study is based on a questionnaire administered to biology teachers, aiming to identify the strengths and weaknesses of the current curriculum and provide recommendations for improving the educational process. The research findings reflect teachers' commitment to adapting and implementing the curriculum, highlighting the importance of continuous professional development and aligning with current educational demands.

Keywords: *monitoring, curriculum policy documents, curriculum, teaching staff.*

Introducere

Deși, în ultimele două decenii, termenul *curriculum* s-a întrădăcinat în domeniul educațional, el provine dintr-un alt domeniu, aparent destul de îndepărtat de cel educațional, și anume din hipism. Etimologic, cuvântul *curriculum* provine din latinescul *currere*, care înseamnă „curs de alergare” [5, p. 25; 7, p. 36]. În cursele de cai, procesul presupune ca participanții să parcurgă o anumită distanță cu o viteză specifică, depășind obstacole pentru a obține un punctaj final.

Extrapolând la domeniul educațional, „conceptul de curriculum presupune o „abordare sistemică” care corelează cu ceva unitar, constituit din componente, aflate în permanentă conexiune și interdependență. În același timp fiecare componentă poate realiza funcțiile specific proprii, corelate cu anumite finalități sau fiecare componentă se constituie din elemente aparte.” [3, p.6]. În acest context, curriculumul poate fi definit ca un parcurs școlar în care elevii se implică activ în obținerea unor achiziții necesare pentru viața personală și activitatea profesională viitoare. Astfel, curriculumul școlar devine un proces complex care facilitează formarea unui sistem de competențe indispensabile pentru integrarea socială.

Acest proces este fundamentat și organizat prin intermediul unui „sistem de produse reprezentat printr-

un set de documente curriculare, în care se proiectează și se explică ceea ce se urmărește în școală, în clasă sau în afara ei, atunci când elevii sunt conduși de cadrele didactice printr-un ansamblu de experiențe de învățare" [2, p.10-11]. Aceste documente au statut și funcții diferite, determinate de poziția lor într-o ierarhie națională, de inițiatorul și executorul lor, de conținutul proiectat etc.

Din punctul de vedere al rolului și importanței pe care îl are la nivelul sistemului curricular, Curriculumul Național al Republicii Moldova stipulează produsele curriculare concretizate în trei categorii de documente curriculare:

- **documente de politici curriculare (conceptuale):** cadrul de referință al curriculumului național, planul-cadru de învățământ, standardele educaționale.
- **documente de tip proiectiv:** planuri de învățământ: preșcolar, primar, gimnazial, liceal, curricula pe discipline, proiecte didactice de lungă durată și de scurtă durată.
- **documente de tip metodologic:** manuale școlare, ghiduri metodologice, seturi multimedia, softuri educaționale, teste docimologice.

Aceste categorii de documente oferă un cadru de referință bine structurat pentru procesul de proiectare, implementare și evaluare a curriculumului, contribuind la asigurarea unui parcurs educațional coerent și adaptat cerințelor societății actuale.

Aspecte teoretice referitor la monitorizarea curriculumului

Curricula pe discipline este un document de tip proiectiv, necesar profesorilor pentru proiectarea demersului didactic la disciplină.

Din punct de vedere conceptual, termenul *curriculum* poate fi abordat din mai multe perspective: conceptuală, structurală și procesuală" [1, p.5]. În cadrul acestei cercetări ne vom concentra asupra a două dimensiuni esențiale: *curriculumul scris* și *curriculumul predat*.

Curriculumul scris se referă la documentele de politici educaționale. Vorbind despre disciplinele școlare, ne referim la curricula la disciplinele școlare (de exemplu, curriculumul la matematică, curriculumul la limba engleză, curriculumul la biologie etc.).

Curriculumul predat reflectă procesul efectiv de implementare a curriculumului scris în cadrul demersului didactic. C.J. Marsh și G. Willis definesc curriculumul predat drept versiunea practică a curriculumului scris, formată prin interacțiunea dintre intențiile cadrelor didactice și nevoile elevilor, fiind dinamizat de situațiile reale generate la lecții [4, p.52]. Astfel, curriculumul predat este mai mult decât o simplă transpunere a documentelor curriculare; el este modelat de interacțiunile dintre cadrele didactice, elevi și contextul educațional.

Societatea contemporană, aflată într-o continuă schimbare, impune cerințe crescânde cu privire la calitatea și eficiența procesului educațional. Acesta are ca scop fundamental formarea și dezvoltarea personalității elevului, în concordanță cu cerințele sociale actuale. În acest context, curricula pentru disciplinele școlare necesită o monitorizare constantă pentru a permite ajustări și actualizări în conținut în cadrul edițiilor viitoare. Monitorizarea curriculumului înregistrează două dimensiuni esențiale:

- *abordări teoretice* – identifică fundamentele teoretice și principiile ce stau la baza elaborării curriculumului;
- *abordări empirice* – investighează opiniile actorilor educaționali cu privire la implementarea curriculumului în procesul didactic.

Monitorizarea curriculumului reprezintă un proces sistematic de evaluare și ajustare a documentelor curriculare, având scopul de a asigura relevanța și eficiența acestora în raport cu cerințele societății actuale. Potrivit lui G.J. Posner [5, p. 112], monitorizarea presupune analiza congruenței dintre curriculumul scris/planificat și cel realizat, pentru a identifica posibilele discrepanțe. Încă în 1949, Ralph W. Tyler, cunoscut pentru lucrările sale fundamentale în domeniul evaluării curriculumului, subliniază faptul că o monitorizare eficientă implică nu doar verificarea aplicării standardelor, ci și evaluarea impactului acestora asupra dezvoltării competențelor elevilor [6, p.78].

De asemenea, C. J. Marsh evidențiază importanța colectării feedback-ului din partea actorilor educaționali pentru a sprijini deciziile de revizuire curriculară [4, p. 145]. În contextul disciplinelor școlare, precum bio-

logia, monitorizarea curriculumului permite identificarea lacunelor de conținut sau de metodologie și oferă oportunități pentru integrarea descoperirilor științifice recente. Astfel, monitorizarea curriculumului este esențială pentru a asigura coerența, actualitatea și orientarea spre nevoile reale ale elevilor.

Abordări empirice referitoare la monitorizarea curriculumului. Aspecte constatative

În cadrul cercetării de față, obiectivul principal este analiza opiniilor profesorilor de biologie privind eficiența procesului de monitorizare a curriculumului prin prisma documentelor de politici curriculare. Această analiză își propune să identifice punctele forte ale curriculumului curent, precum și eventualele deficiențe sau aspecte care necesită îmbunătățiri, oferind totodată un cadru pentru propuneri privind redactarea ediției viitoare a curricula la disciplina biologie în vederea eficientizării procesului educational care include predarea, învățarea și evaluarea.

Metodologia cercetării adoptate în acest studiu se bazează pe analiza datelor obținute prin intermediul unui chestionar completat de cadrele didactice care predau biologia. Experimentul a inclus 24 profesori din 12 instituții școlare din diferite regiuni ale țării. Chestionarul a fost structurat pe 4 secțiuni distincte, care reflect documentele de politici curriculare:

- Secțiunea I: Date generale (9 itemi);
- Secțiunea a II-a: Management și politici curriculare (5 itemi);
- Secțiunea a III-a: Curriculumul și standardele educaționale (5 itemi);
- Secțiunea a IV-a: Evaluarea Planului-cadru de învățământ (16 itemi).

Acest instrument de colectare a datelor a fost construit astfel încât să permită o abordare sistematică a opiniilor exprimate de cadrele didactice, atât în ceea ce privește aspectele teoretice, cât și cele aplicative ale curriculumului. Chestionarul oferă o oportunitate de a evalua nu doar eficiența documentelor de politici curriculare, dar și impactul acestora asupra procesului educativ în general și în contextul specific al disciplinei Biologie în particular.

Prin urmare, cercetarea își propune să contribuie la îmbunătățirea monitorizării curriculumului și să ofere recomandări concrete pentru optimizarea acestuia, având în vedere necesitățile și realitățile educaționale din cadrul unităților școlare.

În acest sens, se dorește formularea unor propuneri fundamentate pe date concrete, care să sprijine dezvoltarea unui curriculum mai eficient, mai adaptat nevoilor elevilor și mai corelat cu standardele educaționale actuale.

Analiza datelor generale. Analiza răspunsurilor oferite de cadrele didactice în cadrul chestionarului privind datele generale furnizează o imagine clară asupra profilului acestora, dar și asupra contextului educațional în care își desfășoară activitatea.

Majoritatea respondenților provin din instituții situate în mediul urban (75%), în timp ce 25% dintre aceștia activează în mediul rural. În ceea ce privește tipul instituțiilor, două treimi (66,7%) dintre cadrele didactice predau în licee, iar 33,3% în gimnazii. Această distribuție poate reflecta particularitățile și provocările distincte întâmpinate în cele două nivele de învățământ.

Un alt aspect semnificativ este predominanța cadrelor didactice de gen feminin (83,3%), comparativ cu doar 16,7% dintre respondenți care sunt bărbați. Această disproporție de gen este o caracteristică des întâlnită în sistemul educațional, iar în cazul disciplinei Biologie, poate influența stilurile de predare și abordările didactice.

Din punct de vedere al vârstei, majoritatea respondenților se încadrează în categoriile de vârstă 51-60 de ani (41,7%) și 31-40 de ani (25%), ceea ce sugerează o distribuție echilibrată între cadrele didactice cu experiență îndelungată și cele aflate la începutul maturității profesionale. Acest fapt poate contribui la o diversitate a perspectivelor și abordărilor în procesul educațional. În concordanță cu acest lucru, vechimea în învățământ confirmă tendința observată, 58,3% dintre respondenți având mai mult de 26 de ani de activitate în domeniu.

Un alt indicator relevant este nivelul de pregătire profesională al respondenților: toți participanții la chestionar dețin studii superioare pedagogice, ceea ce subliniază un nivel înalt de calificare pentru predarea disciplinei Biologia. În ceea ce privește statutul profesional, cadrele didactice sunt distribuite uniform între

categoriile de calificare: gradul didactic II, gradul didactic I și gradul didactic superior (33,3% pentru fiecare categorie). Această diversitate reflectă o bună distribuție a experienței profesionale în cadrul grupului de respondenți.

Jumătate dintre respondenți (50%) predau Biologia la clasele gimnaziale și 50% în licee, ceea ce indică o experiență echilibrată în ambele etape ale învățământului secundar. Un aspect remarcabil este faptul că toți respondenții au participat la cursuri de formare continuă privind dezvoltarea sau modernizarea curriculumului disciplinar în ultimii 5 ani, iar două treimi dintre aceștia (66,7%) au luat parte la astfel de cursuri de mai multe ori. Această implicare activă în formarea continuă subliniază angajamentul cadrelor didactice față de perfecționarea profesională și dorința de a se adapta la schimbările curriculare.

Aceste date sugerează că profesorii de Biologie sunt angajați în mod activ în perfecționarea profesională și în implementarea și monitorizarea curriculumului. Cu toate acestea, diversitatea experienței și a statutului profesional poate constitui un punct de plecare pentru identificarea nevoilor specifice de formare continuă, precum și pentru adaptarea curriculumului la cerințele educaționale actuale.

Analiza datelor referitor la management* și *politici curriculare. În această secțiune, sunt analizate percepțiile cadrelor didactice asupra managementului și politicilor curriculare, pe baza datelor obținute din chestionar. Analiza oferă o imagine de ansamblu asupra modului în care curriculumul este perceput din perspectiva raportării la politicile educaționale naționale, eficienței managementului la nivel instituțional, concordanței cu tendințele europene, factorilor care influențează implementarea curriculumului și disponibilității pentru schimbări curriculare.

Itemul 2.1. Curriculumul (în sens larg) este în concordanță cu politicile educaționale ale Statului și, în primul rând, cu finalitățile sistemului de învățământ?

Răspunsurile cadrelor didactice au indicat o percepție pozitivă cu privire la raportatrea curriculumului la politicile educaționale. Astfel, jumătate dintre respondenți (50%) consideră că curriculumul este „în mare măsură" în concordanță cu finalitățile sistemului de învățământ, iar cealaltă jumătate (50%) afirmă că acest lucru este valabil „în măsură suficientă". Nu au fost înregistrate opinii care să indice o lipsă de concordanță sau o perspectivă negativă asupra acestui aspect. Acest lucru sugerează că majoritatea cadrelor didactice recunosc coerența generală dintre curriculum și politicile educaționale naționale.

Itemul 2.2. Gestionarea (managementul) funcționării curriculumului la nivel raional/ instituțional este eficientă?

Majoritatea respondenților consideră că managementul funcționării curriculumului este adecvat, însă opiniile sunt distribuite între „în mare măsură" (41,7%) și „în măsură suficientă" (58,3%). Aceste rezultate indică o apreciere general pozitivă a proceselor de gestionare, dar și un posibil spațiu pentru îmbunătățiri, în special în ceea ce privește uniformizarea standardelor de implementare a curriculumuli în instituțiile de învățământ.

Itemul 2.3. Politicile curriculare ale statului sunt în concordanță cu nevoile și realizările Republicii Moldova, dar și cu tendințele dezvoltării curriculare pe plan european?

Concordanța dintre politicile curriculare și nevoile actuale, precum și raportarea la tendințele europene, este percepută „în măsură suficientă" de 83,3% dintre respondenți, în timp ce 16,7% dintre cadrele didactice o consideră „în măsură mică". Aceste date reflectă o apreciere moderată a politicilor curriculare actuale, cu un accent pe necesitatea unor ajustări suplimentare care să sprijine mai bine modernizarea sistemului educațional în context european.

Itemul 2.4 Considerați că există factori care împiedică funcționarea eficientă a curriculumului școlar (puteți selecta mai multye variante de răspuns)?

Mai mult de jumătate dintre respondenți (58,3%) consideră că există factori care influențează negativ funcționarea eficientă a curriculumului. Printre aceștia, s-au evidențiat următoarele:

- nivelul scăzut de motivație al cadrelor didactice (58,3%);
- asigurarea didactică, logistică **și** tehnologică insuficientă (58,3%);
- nivelul scăzut de motivație al elevilor (41,7%);
- nivelul scăzut de pregătire pentru schimbările curriculare (25%).

Rezultatele subliniază importanța investițiilor în formarea continuă a cadrelor didactice, îmbunătățirea dotărilor instituționale și creșterea motivației în rândul profesorilor și elevilor.

Itemul 2.5. Sunteți deschis pentru schimbări curriculare și conștientizați necesitatea dezvoltării continue (schimbărilor) a curriculumului școlar?

Majoritatea covârșitoare a cadrelor didactice (66,7%) se declară deschise „în mare măsură” pentru schimbările curriculare și conștientizează necesitatea dezvoltării continue a curriculumului. Alte 25% din numărul de respondenți susțin acest aspect „în măsură suficientă”, în timp ce doar 8,3% au indicat o disponibilitate „în mică măsură”. Nu au fost înregistrate răspunsuri care să sugereze respingerea schimbărilor curriculare, ceea ce denotă o atitudine general pozitivă față de modernizarea procesului educațional.

Aceste răspunsuri subliniază importanța unei abordări progresive în implementarea schimbărilor curriculare, având în vedere sprijinul și deschiderea majorității cadrelor didactice.

Analiza datelor privind curriculumul* și *standardele educaționale. Pe baza răspunsurilor cadrelor didactice la chestionar, se pot trage următoarele concluzii și observații privind curriculumul și standardele educaționale.

Itemul 3.1. În ce măsură cunoașteți standardele pentru disciplina pe care o predați?

Majoritatea cadrelor didactice (75%) afirmă că cunosc standardele pentru disciplina pe care o predau „în măsură suficientă”, iar 25% spun că le cunosc „în mare măsură”. Niciun respondent nu a semnalat o cunoaștere insuficientă sau o necunoaștere completă a acestora. Acest rezultat sugerează un grad înalt de familiarizare a profesorilor cu standardele educaționale, dar și o posibilă nevoie de aprofundare a cunoștințelor în unele cazuri pentru o aplicare mai eficientă.

Itemul 3.2. În *ce măsură credeți că standardele actuale asigură dezvoltarea elevilor?*

În ceea ce privește impactul standardelor asupra dezvoltării elevilor, majoritatea (91,7%) consideră că standardele educaționale „asigură dezvoltarea elevilor în măsură suficientă”, iar un procent mic (8,3%) consideră că acest impact este mai redus. Aceasta indică faptul că, deși există o opinie general favorabilă, există și voci care semnalează că anumite standarde nu sunt suficiente pentru a sprijini complet dezvoltarea elevilor, ceea ce ar putea reflecta o nevoie de adaptare a acestora la diversitatea elevilor.

Itemul 3.3. În *ce măsură curriculumul actual asigură realizarea/atingerea standardelor educaționale?*

Referitor la modul în care curriculumul actual asigură realizarea standardelor educaționale, 75% dintre respondenți consideră că acesta „asigură atingerea standardelor în măsură suficientă”, în timp ce 16,7% cred că acest lucru se întâmplă „în mare măsură”. Un mic procent (8,3%) afirmă că curriculumul asigură atingerea acestora doar „în mică măsură”. Aceste răspunsuri sugerează că, în general, curriculumul este considerat adecvat pentru atingerea standardelor, dar pot exista domenii în care implementarea acestuia nu este complet eficientă.

Itemul 3.4. Cum *credeți, standardele educaționale actuale realizează funcțiile sale (de reglare, de evaluare, de orientare, de certificare)?*

Când este vorba despre realizarea funcțiilor de reglare, evaluare, orientare și certificare ale standardelor, majoritatea (83,4%) consideră că aceste funcții sunt realizate „în măsură suficientă”, iar 8,3% consideră că acest lucru se întâmplă „în mare măsură”. Un procent similar (8,3%) consideră că funcțiile standardelor sunt realizate „în mică măsură”. Aceste răspunsuri sugerează că, deși standardele sunt în general percepute ca îndeplinind funcțiile lor, există păreri că poate fi necesară o mai mare claritate sau eficiență în aplicarea acestora.

Itemul 3.5. În *ce documente de politici educaționale ar trebui de inclus standardele educaționale pentru o mai bună aplicabilitate?*

În ceea ce privește documentele de politici educaționale în care ar trebui incluse standardele, un procent semnificativ (66,7%) dintre respondenți consideră că acestea ar trebui incluse în „curriculumul pe discipline”. De asemenea, 25% din numărul de profesori consideră că standardele ar trebui să fie incluse în „Planul-cadru de învățământ”, iar 25% sugerează „documente aparte” pentru o mai bună aplicabilitate. Aceasta sugerează o preferință majoritară pentru integrarea standardelor direct în curricula disciplinei, ceea ce ar facilita un acces mai rapid și o aplicare mai eficientă a acestora.

Pe baza acestor răspunsuri, se poate observa un consens general cu privire la importanța standardelor educaționale pentru dezvoltarea elevilor și realizarea acestora prin curriculum. Totuși, există zone în care cadrele didactice consideră că există loc pentru îmbunătățiri, atât în ceea ce privește cunoașterea aprofun-

dată a standardelor, cât și în eficiența implementării lor. Includerea mai clară a acestora în documentele de politici educaționale ar putea sprijini o mai bună aplicare și îmbunătățire continuă a procesului educațional.

Analiza datelor referitor la planul-cadru de învățământ. În cadrul evaluării Planului-cadru de învățământ, cadrele didactice au oferit opinii variate cu privire la aspectele esențiale ale acestuia, evidențiind punctele forte, cât și aspectele ce necesită îmbunătățiri pentru a răspunde mai bine nevoilor educaționale ale elevilor.

Itemul 4.1. Aţi analizat Planul-cadru de învățământ în instituţia Dvs.?

Majoritatea respondenților (83,3%) au afirmat că au analizat Planul-cadru de mai multe ori, semnalând o implicare constantă în evaluarea acestuia. Totuși, 16,7% dintre profesori au precizat că l-au analizat doar o singură dată.

Itemul 4.2. Credeţi că numărul de discipline în Planul-cadru de învățământ este exagerat?

În ceea ce privește numărul de discipline, majoritatea cadrelor didactice (58,3%) consideră că acest număr este echilibrat, iar 33,3% apreciază că numărul de discipline este prea mare. Aceasta sugerează o diversitate de perspective asupra densității curriculare, cu o tendință generală de a menține un echilibru între varietatea disciplinelor și necesitatea de a le integra eficient.

Itemul 4.3. Prevede Planul-cadru integrarea disciplinelor?

Rezultatele acestui item reflectă o percepție predominant rezervată în rândul cadrelor didactice cu privire la integrarea disciplinelor în planul-cadru. Jumătate din numărul de respondenți (50%) consideră că integrarea disciplinelor este prevăzută „în mică măsură," iar o treime (33,3%) apreciază că această integrare este realizată „în măsură suficientă." De asemenea, 16,7% dintre participanți susțin că Planul-cadru „nu prevede" integrarea disciplinelor.

Absența unor răspunsuri care să indice că această integrare este realizată „în mare măsură" sugerează existența unor limitări în designul Planului-cadru în ceea ce privește coordonarea inter- și transdisciplinară. Deși o parte dintre cadrele didactice recunosc anumite intenții sau încercări de integrare, majoritatea semnalează fie o aplicare insuficientă, fie o absență a acestor prevederi.

Aceste date indică faptul că este necesară o revizuire mai atentă a Planului-cadru pentru a facilita integrarea disciplinelor, contribuind astfel la abordarea mai complexă și interdisciplinară a procesului de învățare.

Itemul 4.4. Numiți disciplinele din planul-cadru care pot fi integrate.

La acest aspect părerile cadrelor didactice sunt împărțite, astfel încât sunt adepți ai monodisciplinarității, dar și câteva sugestii pentru integrarea unor discipline, precum: educația tehnologică cu educația plastică, geografia cu istoria, educația pentru societate cu dezvoltarea personală, biologia cu chimia. Aceste sugestii reflectă nevoia de a crea conexiuni între domenii care pot sprijini dezvoltarea competențelor transversale ale elevilor.

Itemul 4.5. Numiți disciplinele din planul-cadru pentru care poate fi micșorat numărul de ore.

Părerea majoritară este că la disciplinele precum matematica și limba română s-ar putea de redus numărul de ore, pe când la biologie și anume ciclul liceal, profil umanistic se recomandă mărirea numărului de ore (de la 1 oră la 2 ore/săptămână), argumentând faptul că biologia este o știință despre viață și sănătate, aspect important în formarea personalității elevului. Aceste date, denotă o tendință vizibilă de echilibrare a încărcăturii curriculare în funcție de necesitățile elevilor.

Itemul 4.6. Planul-cadru de învățământ (se concretizează pentru ce nivel) corespunde așteptărilor, necesităților și realităților actuale din Republica Moldova?

Majoritatea profesorilor (83,3%) consideră că Planul-cadru corespunde în măsură suficientă realităților educaționale din Republica Moldova. Totuși, există o mică divergență de opinii (8,3%) cu privire la adecvarea acestuia, ceea ce sugerează posibile ajustări în concordanță cu evoluțiile educaționale din țară.

Itemul 4.7. Planul-cadru de învățământ asigură realizarea politicilor educaționale de stat privind idealul educațional și finalitățile sistemului de învățământ?

Rezultatele acestui item evidențiază o percepție general pozitivă în rândul cadrelor didactice privind capacitatea Planului-cadru de a susține politicile educaționale de stat, idealul educațional și finalitățile sistemului de învățământ. Majoritatea respondenților (83,3%) consideră că Planul-cadru asigură aceste aspecte „în măsură suficientă," în timp ce un procent mai mic (8,3%) apreciază că acest lucru se întâmplă „în mică măsură." Nu au fost înregistrate răspunsuri care să indice o lipsă totală de concordanță între Planul-cadru și politicile educaționale.

Absența răspunsurilor care să reflecte o realizare „în mare măsură” subliniază faptul că, deși Planul-cadru este perceput ca având un fundament solid, există spațiu pentru îmbunătățiri. Este posibil ca această situație să fie influențată de limitări ale resurselor, formulărilor conceptuale sau implementării practice.

Itemul 4.8. Disciplinele de studiu din planul-cadru de învățământ acoperă toate domeniile de cunoaștere și de activitate umană și asigură formarea competențelor-cheie și a celor transversale?

Rezultatele obținute pentru acest item reflectă o percepție predominant pozitivă din partea respondenților cu privire la capacitatea planului-cadru de învățământ de a acoperi toate domeniile de cunoaștere și activitate umană, precum și de a asigura formarea competențelor-cheie și a celor transversale. Majoritatea covârșitoare a respondenților (83,3%) consideră că aceste aspecte sunt realizate „în măsură suficientă,” în timp ce un procent mai mic (16,7%) apreciază că acest lucru este realizat „în mare măsură.” Nu au fost înregistrate răspunsuri care să indice o insuficiență semnificativă sau absența acestor realizări.

Acest rezultat sugerează că Planul-cadru este structurat astfel încât să ofere o diversitate tematică și să sprijine dezvoltarea competențelor esențiale pentru elevi. Totuși, faptul că doar un număr limitat de respondenți percep realizarea acestor obiective „în mare măsură” indică posibile zone de îmbunătățire, cum ar fi:

- o mai bună corelare între discipline pentru o abordare transdisciplinară;
- introducerea unor conținuturi și metode inovative care să sprijine în mod explicit formarea competențelor transversale.

Această analiză subliniază necesitatea de a consolida percepția privind impactul pozitiv al Planului-cadru asupra pregătirii elevilor pentru a face față provocărilor din viața reală și pentru a asigura o dezvoltare holistică.

Itemul 4.9. Planul-cadru de învățământ asigură organizarea echilibrată și relevantă a disciplinelor de studii pe arii curriculare și domenii de cunoaștere?

75% din numărul de profesori apreciază că Planul-cadru asigură o organizare echilibrată și relevantă a disciplinelor pe arii curriculare, cu un procent semnificativ (25%) care consideră că există loc pentru îmbunătățiri în acest sens.

Itemul 4.10. Planul-cadru de învățământ asigură echilibrul rațional și valoric dintre disciplinele de bază, disciplinele opționale și cele la decizia școlii?

Rezultatele acestui item evidențiază o percepție variată a respondenților cu privire la capacitatea Planului-cadru de a asigura un echilibru rațional și valoric între disciplinele de bază, opționale și cele la decizia școlii. Majoritatea respondenților (75%) consideră că Planul-cadru reușește într-o măsură cel puțin satisfăcătoare să echilibreze disciplinele de bază cu cele opționale și la decizia școlii. Acest lucru sugerează că structura curriculumului permite o diversitate de opțiuni și un anumit grad de flexibilitate pentru adaptarea la nevoile elevilor, pe când 25% cred că echilibrul este asigurat „în mică măsură,” ceea ce semnalează o posibilă subestimare a importanței disciplinelor opționale și a flexibilității decizionale.

Aceste constatări ghidează spre: promovarea unei mai mari flexibilități în proiectarea curriculumului la nivel local, astfel încât școlile să poată răspunde mai bine nevoilor elevilor; organizarea unor sesiuni de feedback cu profesorii și elevii pentru a înțelege mai bine cum percep aceștia echilibrul dintre discipline.

Această analiză arată că, deși Planul-cadru este perceput ca fiind funcțional în această privință, există loc de îmbunătățiri pentru a asigura un echilibru valoric mai pronunțat între discipline.

Itemul 4.11. Cât de echilibrat, rațional și argumentat este repartizat timpul (orele) pentru studierea disciplinelor școlare în Planul-cadru de învățământ?

Majoritatea respondenților (66,7%) consideră că repartizarea timpului este cel puțin suficientă, ceea ce sugerează că Planul-cadru reușește, într-o mare măsură, să respecte principiile de raționalitate și echilibru în alocarea orelor. Lipsa unui procentaj care să indice o satisfacție „în mare măsură” arată că există loc de îmbunătățiri pentru a face repartizarea orelor mai clară, mai bine argumentată și mai bine adaptată la cerințele actuale ale educației. Respondenții care au menționat „în mică măsură” (8,3%) semnalează posibile inegalități în alocarea timpului între discipline, ceea ce poate afecta echilibrul între domeniile de studiu. Există totuși, un procentaj impunător (25%) care consider că timpul pentru studierea disciplinelor nu este echilibrat.

În acest caz se recomandă justificarea mai clară, în documentele oficiale, a criteriilor care stau la baza alocării timpului pentru fiecare disciplină, pentru a spori gradul de încredere și acceptare din partea cadrelor didactice.

Această analiză arată că, deși Planul-cadru este perceput ca fiind funcțional în alocarea timpului, îmbunătățirile aduse ar putea contribui la o percepție mai favorabilă și la o mai mare eficiență în utilizarea timpului la clasă.

Itemul 4.12. În ce măsură Planul-cadru de învățământ oferă posibilități/oportunități de a asigura vectorul individual de învățare a fiecărui elev?

Itemul analizează în ce măsură Planul-cadru de învățământ oferă oportunități pentru personalizarea procesului educațional, astfel încât să fie respectate nevoile individuale de învățare ale fiecărui elev.

Ponderea ridicată (58,3%) a respondenților care apreciază că Planul-cadru oferă oportunități „în măsură suficientă" denotă că acesta reușește parțial să susțină individualizarea procesului educațional. Procentajul de 8,3% care indică „în mare măsură" este un semnal că există exemple și contexte unde Planul-cadru se dovedește a fi eficient în această direcție. Procentul de 33,4% care a indicat „în mică măsură" relevă că o parte semnificativă dintre respondenți consideră că individualizarea învățării nu este suficient de bine sprijinită de actualul Plan-cadru. Acest lucru poate fi cauzat de o alocare rigidă a timpului și a conținuturilor, care lasă puțin spațiu pentru adaptări personalizate, lipsa unor orientări clare privind strategiile didactice flexibile și diferențiate.

Pornind de la aceste constatări, pot fi recomandate următoarele recomandări care să ghideze demerusul educational în contextual respectării principiului individualizării și diferențierii învățării:

- introducerea unor discipline opționale mai diverse, care să răspundă intereselor și aptitudinilor fiecărui elev;
- stabilirea unor modalități clare de personalizare a învățării, inclusiv prin adaptări pentru elevii cu nevoi speciale (CES);
- organizarea de cursuri pentru profesori, axate pe implementarea strategiilor de învățare individualizată;
- elaborarea unor ghiduri metodologice care să propună exemple de bune practici pentru personalizarea învățării în diverse contexte educaționale;
- crearea unui mecanism de monitorizare a modului în care sunt asigurate oportunitățile de învățare individualizată în școli.

Deși majoritatea respondenților consideră că Planul-cadru asigură într-o anumită măsură oportunități pentru vectorul individual de învățare, procentul celor nemulțumiți semnalează nevoia unor ajustări și clarificări suplimentare. Acestea ar trebui să fie orientate spre flexibilizare și sprijinirea unui învățământ mai incluziv și centrat pe elev.

Itemul 4.13. În ce măsură Planul-cadru de învățământ asigură oportunități și condiții curriculare de învățare în limba minorităților naționale?

Itemul analizează gradul în care Planul-cadru de învățământ oferă oportunități și condiții pentru învățarea în limba minorităților naționale, un aspect esențial pentru asigurarea incluziunii și respectării diversității culturale.

Procentajul semnificativ (66,7%) care indică „în măsură suficientă" sugerează că Planul-cadru a făcut progrese în integrarea componentelor destinate minorităților naționale. Prezența unui procent, chiar dacă mic (8,3%), care afirmă „în mare măsură" reflectă faptul că, în anumite contexte, Planul-cadru este eficient în satisfacerea acestor nevoi. Există, totuși, respondenți care consideră că Planul-cadru asigură „în mica măsură" (16,7%) învățarea în limba minorităților naționale, ceea ce indică lacune în implementare și un procent foarte mic (8,3%), totuși afirmă că Planul-cadru „nu asigură" aceste oportunități, semnalând astfel situații în care condițiile curriculare nu sunt satisfăcătoare pentru minorități. În acest caz, ar fi binevenită adaptarea planului-cadru pentru a permite diversificarea activităților și conținuturilor dedicate minorităților și implementarea unui sistem de monitorizare pentru a identifica regiunile sau școlile în care oportunitățile pentru minorități sunt insuficient asigurate și pentru a remedia problemele.

Itemul 4.14. În ce măsură Planul-cadru de învățământ este corelat cu activitățile nonformale/ extracurriculare?

Itemul evaluează corelarea dintre Planul-cadru de învățământ și activitățile nonformale/ extracurriculare, un aspect important pentru integrarea educației formale și nonformale în dezvoltarea armonioasă a elevilor.

Majoritatea 83,3% dintre profesori consideră că Planul-cadru este corelat în mod optim cu activitățile

extracurriculare, iar 16,7% indică lipsa acestei corelări, ceea ce sugerează un aspect în care ar putea fi implementate îmbunătățiri pentru a susține dezvoltarea holistică a elevilor.

Itemul 4.15. Ce schimbări ați introduce în Planul-cadru de învățământ pentru următorul ciclul curricular?

Printre propunerile pentru modificarea Planului-cadru se numără următoarele: mărirea numărului de ore/săptămână la biologie de la 1oră la 2 ore în clasele a 6-a și în clasele liceale (a X-a, a XI-a și a XII-a) profil umanistic (posibil din contul orelor de matematică și limba română); deschiderea claselor de liceu cu cel puțin 3, 4 profiluri, pentru o mai bună realizare a standardelor educaționale de integrare a elevului în societate, introducerea unor discipline opționale diversificate din domeniile: arte, științe, tehnologie sau sport care să le ofere elevilor posibilitatea de a aprofunda domeniile de interes, în funcție de aptitudinile și pasiunile lor, reprezintă o inițiativă benefică.

Itemul 4.16. Dvs. puteți afirma că (puteți alege mai multe variante de răspuns):

- conștientizați real care este rolul și locul disciplinei pe care o predați din Planul de învățământ;

- numărul de ore prevăzute pentru disciplina pe care o predați nu condiționează într-o măsură ridicată calitatea rezultatelor elevilor;

- sunteți echidistant/ ă în aprecierea valențelor altor discipline școlare;

- ați venit cu noi idei de modificare a Planului-cadru de învățământ fără a prioritiza disciplina pe care o predați;

- ați propus discipline originale la decizia școlii;

- consultați planurile de învățământ din alte țări;

- puteți propune un plan de învățământ care ar fi optimal din toate punctele de vedere.

Acest item vizează autoevaluarea personală a respondentului cu privire la înțelegerea rolului propriei discipline în cadrul Planului de învățământ, la influența numărului de ore asupra rezultatelor elevilor, echidistanța față de celelalte discipline, propunerea de noi idei pentru modificarea planului-cadru, consultațiile privind planurile de învățământ din alte țări și capacitatea de a propune un plan de învățământ optim.

Distribuția răspunsurilor este prezentată mai jos:

- 75% dintre respondenți au o conștientizare clară a rolului propriei discipline, ceea ce reflectă o atitudine responsabilă față de educație și o înțelegere profundă a locului acesteia în ansamblul curricular;

- 50% nu consideră că numărul de ore este un factor decisiv în calitatea rezultatelor, ceea ce sugerează că ei recunosc importanța calității procesului de predare mai mult decât cantitatea de timp disponibilă;

- 33,3% dintre respondenți sunt deschiși să aprecieze valorile altor discipline, indicând o abordare echilibrată a educației în ansamblu;

- doar 8,3% au propus discipline originale la decizia școlii, ceea ce poate reflecta o lipsă de inițiativă în diversificarea opțiunilor educaționale;

- 33,3% dintre profesori consultă Planurile de învățământ din alte țări, ceea ce este o deschidere binevenită, dar procentul ar putea fi îmbunătățit pentru a promova o viziune mai largă asupra educației;

- Respondenții apreciază că procesul de elaborare a unui plan de învățământ optim este unul complex, care presupune ajustarea detaliată la nevoile educaționale. În acest context, niciun respondent nu a manifestat inițiativa de a propune un plan de învățământ optim, ceea ce reflectă un sentiment de incertitudine față de dificultatea acestui demers.

Concluzii

Monitorizarea curriculumului prin prisma documentelor de politici curriculare reprezintă un proces fundamental, esențial pentru optimizarea structurii și conținuturilor curriculare, ghidând astfel procesul educațional în vederea satisfacerii nevoilor dinamice ale elevilor și cadrelor didactice. Teoriile curriculumului subliniază importanța unui proces de monitorizare sistematică, care să permită evaluarea constantă a eficienței curriculumului implementat. În acest context, se remarcă rolul esențial al cadrelor didactice, care, prin implicarea activă, sunt responsabile de implementarea și ajustarea continuă a curriculumului, în funcție de schimbările survenite în realitatea educațională. Astfel, monitorizarea și analiza documentelor de politici curriculare sunt fundamentale pentru îmbunătățirea continuă a procesului educațional, având un impact direct asupra calității învățământului și asupra formării competențelor esențiale ale elevilor.

Bibliografie:

1. BUCUN, N., GUȚU Vl., GHICOV, A. et. al. *Evaluarea curriculumului școlar. Ghid methodologic*. Chiținău: Editura Lyceum, 2017, 76 p. ISBN 978-9975-3157-5-3.
2. GUȚU, Vl., BUCUN, N., GHICOV, A. et. al. *Cadrul de referință al Curriculumului Național.* Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova. Chiținău: Editura Lyceum, 2017, 104 p. ISBN 978-9975-3157-7-7.
3. GUȚU, Vl., ȚURCANU, C., ȘEVCIUC, M. *Monitorizarea curriculumului școlar.: Concept și metodologie*. Chișinău: CEP USM, 2024, 101 p. ISBN 978-9975-62-720-7.
4. MARSH, C.J., WILLIS, G. *Curriculum: Alternative approaches, ongoing issues*. 4th ed. Upper Saddle River, NJ: Pearson Education, 2007, 416 p., ISBN-13: 978-0131715103.
5. POSNER, G.J. *Analyzing the Curriculum*. 3rd ed. New York: McGraw-Hill, 2004, 320 p. ISBN 978-0072874121.
6. TYLER, R.W. *Basic Principles of Curriculum and Instruction*. Chicago: University of Chicago Press, 1949, 320 p. ISBN-13: 978-0226814958.
7. WILES, J., BONDI, J. *Curriculum Development: A Guide to Practice* (7th ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson Education, 2007, 336 p. ISBN 978-0131182936.

N. B.: *Articolul este elaborat* în *cadrul Subprogramului „Teoria și metodologia monitorizării și dezvoltării continue și ciclice a curriculumului școlar”, cifrul 01.14.01.*

Date despre autor:
Nina BÎRNAZ, doctor în pedagogie, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova.
ORCID: 0000-0002-2543-6949
E-mail: ninabernazz@gmail.com

Prezentat: 25.01.2025